

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח וער"ח אדר, ה'תשכ"ז

הוספה: רשימת כ"ק אדמו"ר מגוף כתי"ק – בענין שבת מברכין

יו"ל לש"פ משפטים, פי שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים לוי יצחק שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

כ"ו שבט, ה'תשע"ב

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת הרב ר' שלמה דובער פינחס וזוגתו מרת חנה שיחיו לאזאר

זקניהם

הרה"ת ר' משה וזוגתו מרת העניא יהודית שיחיו לאזאר

מרת קעניא שתחי' דערען

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת ב"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

מנוי בתורת הרבי

הצטרף למאות השלוחים ואנ"ש שחתמו מינוי לתורת הרבי

ספרי תורת מנחם יגיעו ישירות לביתך, מיד עם הופעתם, לעת-עתה, עלה בידינו לסדר הדבר רק בארצות-הברית.

המחיר לספר בודד: \$18 כולל משלוח.

בנוסף לזה, יוכל המנוי להזמין כל ספר מהספרים שיצאו לאור על ידינו בעבר במחיר הנ"ל.

בודאי חפץ כאו"א מאנ"ש שיחיו ספרי תורת רבינו יהיו בביתו, אשר בה הכניס את עצמותו, כמאמר "אנא נפשי כתבית יהבית", ועל ידה "אותי אתם לוקחים", כידוע אשר עיקר ההתקשרות היא על ידי לימוד תורתו.

להרשמה ולפרטים נוספים — נא לשלוח אימייל לכתובת: manuy@lahak.org, או לפאקס 1-206-666-1770.

"שיביא לביתו ולספרייתו וכיו"ב, ספרי (וכתבי) קודש חדשים בדברי תורה, בהוספה על הספרים שיש לו מקודם... ולקיים זאת בהקדם האפשרי, כולל ע"י עשיית הזמנה מראש (וכן לשלם) על המינוי לקבלת ספרים חדשים שיוצאים לאור אח"כ (בלשון הידוע הנדפס בכמה ספרים — "פרענומערֶאָנטן"), ובשעת ההוצאה לאור של הספר מקבלים אותו המנויים תיכף ומיד".

(שיחת ש"פ ריגש. ה'תשנ"ב)

©

Published and Copyright 2012 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2012

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חנה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

כשוף, אלא כעין חכמת הטבע שנגלה גם להם, אבל מובן שאפשרי גם בזה יוצא מן הכלל.

בהנוגע להשמוש בהנ"ל מה רצוי לעשות בעתיד, הלא אין לזה כל שייכות לחכמת הטבע וידיעת הטבע, ובמילא נשאר רק הענין דמנחש ופרטי הדין מבואר בשו"ע יו"ד סי' [קע"ט].

לפלא שבכל מכתביו באים שאלות שאין שייכים לחיים רגילים ושאלות רגילות, שלכאורה נכון ענין זה באם הענינים רגילים ובחיי היום יומים מוארים הדברים אפילו המאורעות דמחשבה דבור ומעשה בנר מצוה ותורה אור ומתנהגים על פיהם, ובמילא זה בעולם הספיקות אלא שאלות כהנ"ל, ובמכתבו הקודם, ומה לו לענין המטולטלת בכלל בה בשעה שיוכל לנצל המחשבה לעיין בתורת הנגלה ובתורת החסידות, אשר עלי' נאמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בטח קבל מכבר.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח וער"ח אדר, ה'תשכ"ו — הנחה בלתי מוגה (תדפיס מספר תורת מנחם — התוועדויות כרך מו).

*

מגלגלין זכות ליומין זכאין, ימי "כינוס השלוחות העולמי" בהם נפגשות חיילות לגיונו של מלך, שלוחותיו בכל מרחבי תבל שתליט"א — מדפיסים אנו בזה התחלת רשימה מכ"ק אדמו"ר בענין שבת מברכין שלא סיים כתיבתה.

תחילה מופיעה רשימת כ"ק אדמו"ר כפי שנעתקה מגכת"ק, ובסיומה באה הרשימה עם פיענוח המשולב בין דברי הרב, כאשר דברי הרב מופיעים באותיות גדולות ומודגשות, וכיניהם, באותיות קטנות יותר, בא הפיענוח, באמצעות הוספת תיבות קישור, לפענ"ד, לסייע בהבנת המשך הענין — לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג.

פשוט, שהפיענוח וכו' שנערך ע"י המו"ל, אינו אלא בדרך אפשר ועל אחריות המו"ל בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי כ"ק אדמו"ר, כנודע.

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא כ"ב שבט, ה'תשע"ב
שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

ב

ב"ה, ט' טבת תשי"ח
ברוקלין

מר . . . שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מדי טבת.

א) מ"ש אודות המטולטלת וההשתמשות בה לדעת הטמון בארץ וכיו"ב. הנה כמה אופנים ישנם בזה, והכלל הוא דאם זהו ענין אשר בטבע אלא שעדיין לא מצאו לו ביאור שיתיישב בשכלו של פלוני, הרי מותר להשתמש בזה באופן שמותר להשתמש בשאר עניני הטבע שמבינים אותם ובפרט רובם וכמה בתקופה פלונית שמבינים אותם ובמשך הזמן נולדו כמה פרכות וכידוע בכו"כ דוגמאות, ומה לנו דבר נפרץ ושמשתמשים בו בפשיטות כעין העלעקטרי, אשר עד עתה אין כל הסברה בזה ואפילו רוב ההשערות בזה, אין להם הסברה בשכל.

אבל באם אופן ההשתמשות הוא בדרך סגולה, קרוב לודאי לומר שאין לזה יסוד, וככל ענינים כאלו אף שמספרים ע"ד עובדות שהצליחה הסגולה, הביאור בזה פשוט, מפני שאותן הפעמים שלא הצליחו אין מעונינים לפרסמם אף שמספרם הי' כ"פ ככה ממספר הפעמים שהצליחו, ואופן הפעם שהצליחו הוא לא מפני הסגולה, אלא מפני שישנה גם אפשרית תוצאה זו, לדוגמא מציאות מתכות במקום פלוני וכיו"ב ובמספר רב של פעמים קורה שהאפשרית מתגשמת באחדות מהם, וידוע הדוגמא בזה, שאיש האומר שסגולה בידו שתלד האשה זכר, הנה מאלף נשים שמבטיחים זה לערך בהחצי מהם תתקיים הבטחתו, אף שאין לו כל יד ושייכות להקיום אלא שבטבע הוא שבמספר הנולדים לערך החצי זכרים והחצי נקבות,

ישנה עוד מציאות רחוקה והוא גררא דאיסור שאסור הוא ע"פ תורה, ראה שו"ע יו"ד סי' [קע"ט], אבל המציאות רחוקה שאין איש מאמין עתה כהנ"ל, וברוב הפעמים אלו המשתמשים בהמטולטלת אין מקשרים זה בענין של

ב

כ"מ בהעתק המזכירות נשאר מקום חלק.

א) מ"ש כו': כ"ה בהעתק המזכירות, אף שלא נסמן להלן המשך מספור הסעיפים.

אודות המטולטלת: ראה גם אג"ק חי"ח אגרת ו'תקיט*.

גררא דאיסור : אוצ"ל: כישוף.

מצינו בגמרא⁹ שלמדים כמה ענינים בנוגע לצדקה מנתינת מחצית השקל, ולדוגמא: "אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה... שנאמר¹⁰ ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים", שזהו פסוק שנאמר בהפטרה דפרשת שקלים בנוגע לנתינת מחצית השקל.

וכן איתא בגמרא⁹ (והובא להלכה בשו"ע¹¹): "לעולם אל ימנע אדם עצמו מלתת שלישיית השקל בשנה, שנאמר¹² והעמדנו עלינו מצות לתת שלישיית השקל בשנה לעבודת בית אלקינו", ובתוס'¹³: "ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלקינו כתיב, דהיינו בדק הבית, כ"ש צדקה".

ולהעיר, שרש"י אינו מפרש על זה מאומה, והרי ענינו של רש"י לפרש הפשט¹⁴, כמו בפירושו על התורה שהוא "פשוטו של מקרא"¹⁵,

— ואף שפירושו על הגמרא אינו ע"ד הפשט ממש כמו פירושו על התורה, שהרי לימוד הגמרא הוא בעיקר ע"ד ההלכה והדרוש כו', הרי פירוש רש"י בערך לפירוש התוס' הוא הפשט של דברי הגמרא. וכידוע שבכל חלק שבתורה כלולים ד' הענינים דפשט רמז דרוש וסוד שבתורה, כי, ענין הלימוד הוא ש"מביא לידי מעשה"¹⁶, וכשם שבמעשה המצוות הנה בכל מצוה כלולים כל המצוות¹⁷, כך גם בלימוד התורה, כל חלק וענין שבתורה כולל את כל חלקי ועניני התורה, ועד שמצינו בתוספתא¹⁸ ש"כל התורה ענין אחד" —

ועכצ"ל, שלדעת רש"י הרי זה דבר הפשוט ומובן מאליו שהענין דמחצית השקל שייך לצדקה.

ג. וענין זה קשור גם עם פרשת השבוע (שבה קוראים שבעה קראים) — פרשת משפטים:

בפרשת משפטים נאמר¹⁹: "אם כסף תלוה את עמי", שזהו ענין גמילות חסדים, שהיא גם ענין של צדקה, ואדרבה, כדאיתא בגמרא²⁰: "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה", והרי אין הכוונה שגמילות

(9) ב"ב ט, א. (15) פרש"י בראשית ג, ח. ועוד.

(10) מלכים ב יב, טז. (16) קידושין מ, ב. וש"נ.

(11) יו"ד סמ"ט ס"ב. (17) ראה תו"מ חמ"ד ס"ע 220 ואילך.

(12) נחמ"י יו"ד, לג. וראה רמב"ן תשא וש"נ.

(13) סנהדרין ספ"ז. וראה גם תו"מ חל"ח שם.

(14) ד"ה שנאמר — ב"ב שם. ריש ע' 328. וש"נ.

(15) ראה יד מלאכי כללי רש"י כו' (19) כב, כד.

(20) סוכה מט, ב. בתחלתו.

שבת מברכין.

ענינו של שבת מברכין החודש הוא לזכר קדוש החודש שהי' נעשה לאחרי ראיית הלבנה ע"י עדים מבנ"י — כל אחד מ"שאל, אפילו הפשוט. והסדר בזה — שקדוש החודש הוא ע"י ע"י ב"ד שאומרים, מקודש מקודש"², ואילו העדים רואים מולד הלבנה שמקבלת מחדש אור השמש.

וענינו בעבודה:

ישראל נמשלו ללבנה³, דכשם שהלבנה אין לה אור מצד עצמה, אלא רק מה שמקבלת מהשמש, כך בנ"י, שאין להם אור, רק שמקבלים מה"שמש הוי"ו⁴, והיינו, שאינם אלא מקבלים מאלקות.

והנה, באופן שהלבנה מקבלת אור מהשמש, יש חילוק בין הזמן שבו הלבנה היא במילואה, לזמן דמיעוט הלבנה, עד שמתעלמת לגמרי (בסוף החודש), ואח"כ נעשה מולד הלבנה מחדש — ר"ח.

ודוגמתו בנמשל, בנוגע לבנ"י שמקבלים מאלקות — שהמצב שהלבנה היא במלואה, מורה שיש גילוי אלקות בכל הבחינות ומדריגות שבישראל, ואילו המצב שהלבנה היא במעוטה — מורה על המיעוט בגילוי אלקות, שמצב זה הוא בפרט בזמן הגלות. אבל, זה גופא מביא למולד חדש (גילוי אלקות מחדש). וע"ד הידוע⁵ בפי' "כן בקדש חזיתך"⁶, כלומר, הלואי שבזמן הבית (בקודש) יהי מעלת גילוי האור שממשיכים ע"י העבודה בזמן הגלות, במצב של מיעוט והעדר גילוי אלקות, "ארץ צי' ועייף", שלכן "צמאה לך נפשי גו"⁷.

וגזרו אומר אשר גם הפשוט כבנ"י, בהיותו כשדה, גם בחול, יוכל לראות מולדה של הלבנה בעין גשמי, באופן של ראי' מוחשית. אבל לקדש החודש, היינו הפועל יוצא מזה על כל החודש, איך להתנהג וכו'⁸ — הרי זה ע"י ב"ד

(1) ראה גם תו"מ חל"ט ריש ע' 120. וש"נ.

(2) ר"ה כד, א (במשנה).

(3) ראה סוכה כט, א ובחדא"ג מהרש"א שם. ב"ר

פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד.

(4) תהלים פד, יב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 310.

(5) וש"נ.

(5) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סס"ד. וש"נ.

(6) תהלים סג, ג.

(7) שם, ב.

(8) ע"כ נמצא בגוכתי"ק.

חסדים (שגדולה מצדקה) הוא ענין אחר שאינו שייך לצדקה (כמו "גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות", שהובא באותה סוגיא בגמרא), אלא שגמילות חסדים הו"ע נעלה יותר בצדקה גופא, למעלה מצדקה סתם, כמובן מדברי הרמב"ם²¹ "שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו, מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלואה כו".

ועוד זאת:

בפרשת משפטים נאמר²²: "כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו", שזהו ענין של עשיית חסד (כמו צדקה).

ובזה גופא — הנה להדעה²³ שצער בעלי-חיים דאורייתא, הרי זה ענין של חסד (צדקה) לא רק לבני-אדם, אלא גם לבעלי-חיים, ושייך גם בבהמה של נכרי; ולהדעה²⁴ שצער בעלי-חיים לאו דאורייתא [וכפי שיתבאר לקמן (ס"ח) שזוהי גם המשמעות של פירוש רש"י], ושייך רק בבהמה של ישראל²⁴ [ורק מדרבנן כן הוא גם בבהמה של נכרי, מפני דרכי שלום²⁵] — הרי זה ענין של חסד (צדקה) רק לגבי בני-אדם.

ונמצא, שגם בפרשת משפטים מדובר אודות ענין הצדקה, וזוהי השייכות לפרשת שקלים, כיון שבכתיבת מחצית השקל יש גם ענין הצדקה, כנ"ל.

ד. עפ"ז יש לבאר בנוגע למנהג "ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר, ומאחר ששלשה פעמים כתיב תרומה בפרשה²⁶, יש ליתן ג'²⁷,

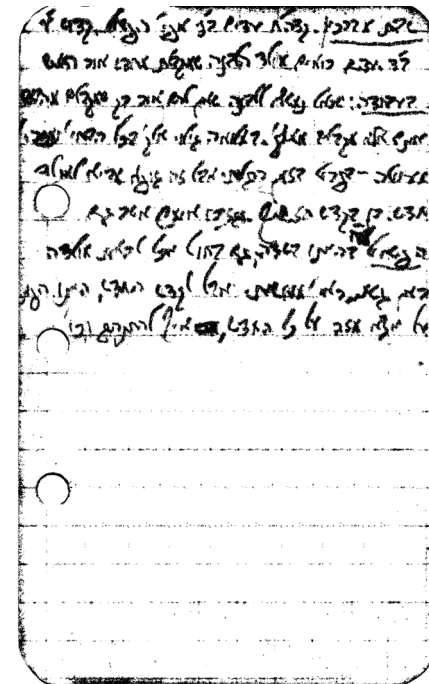
— וענין זה שייך במיוחד לפורים²⁸, כמובן מדברי הגמרא²⁹ "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן³ באחד באדר משמיעין על השקלים" —

דלכאורה אינו מובן:

ידוע שבזמן הזה צריך להזהר שלא לעשות דברים שדומים

שבת מברכין. קדה"ח עדים בני"א אפי' הפשוט. קדוש ע"י ב"ד. עדים רואים מולד הלכנה שמקבלת מחדש אור השמש.

בעבודה: ישראל נמשלו ללכנה שאין להם אור רק שמקבלים מהשמש אינם אלא מקבלים מאלק. במלואה גילוי אלקי בכל הבחי' ומדרי' מעוטה — בפרט בזמן הגלות. אבל זה גופא מביא למולד חדש. כן בקדש חזיתך. וגזרו אומר אשר גם הפשוט בבני"ה בהיותו בשדה, גם בחול יוכל לראות מולדה בעין גשמי, ראי' מוחשית. אבל לקדש החדש, היינו הפועל יוצא מזה על כל החדש, איך להתנהג וכו'.

צילום גוכתי"ק מהרשימה (גודל מקורי)

(21) הלי' מתנות עניים פ"ט ה"ז. מו.

(22) כג, ה.

(26) ראה פרש"י תשא ל, טו.

(27) רמ"א או"ח דסתרצ"ד.

(23) ב"מ לב, ב.

(28) ראה גם מס' סופרים פכ"א ה"ד.

(24) ראה לקו"ש חכ"א ע' 127 הערה 16.

(29) מגילה יג, ב.

(25) ראה ספר חרדים מ"ע פ"ה אות מה-

לקרבנות, כדי שלא יהי' נראה כמקריב קדשים בחוץ³⁰. ומטעם זה הורה רבינו נשיאנו בנוגע לעריכת הסדר בחג הפסח (ד"מיסמך גאולה לגאולה", "פורים לפסח"³¹), שבשביל "זרוע" נוהגין לקחת (לא זרוע ממש, אלא) חלק מצואר עוף, שאינו קרב על המזבח, ולא עוד אלא שיש להסיר כמעט כל הבשר מעל עצמות ה"זרוע", וכל זה — מטעם הרחקה שלא יהא כל דמיון לקרבן פסח³².

ועפ"ז: למה לא חוששים ליתן עתה מחצית השקל, "זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר" — בה בשעה שנתנית מחצית השקל היתה עבור הקרבת הקרבנות?!

אך ע"פ האמור לעיל, שבנתנית מחצית השקל יש גם ענין של צדקה — אתי שפיר שאין מקום לחשש כלל.

זאת ועוד:

נתנית מחצית השקל בזמן הזה יכולה להיות באופן שאכן ישתמשו בזה בשביל הקרבת הקרבנות בביהמ"ק בפועל ממש, שהרי ביאת משיח יכולה להיות "היום" — אם בקולו תשמעו³³, ובפרט ע"י העסק בהפצת המעיינות חוצה, כמ"ש באגה"ק דהבעש"ט³⁴ שעי"ז פועלים ביאת משיח, ומוכן, שאז אין לו רשות להתעכב אפילו רגע אחד³⁵, וכיון שכן, הרי עד ר"ח ניסן, "חודש הגאולה"³⁶, יוכלו כבר להשתמש במחצית השקל עבור הקרבת הקרבנות ביהמ"ק השלישי, ש"בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים"³⁷, בעגלא דידן ממש.

* * *

ה. בהמשך להאמור לעיל (ס"ג) בענין "כי תראה חמור שונאך", שזהו ענין של צדקה, שהיא כללות כל המצוות³⁸, ולכן נקראת בשם מצוה סתם (כמבואר בתניא³⁹) — יש להתעכב גם על תורת הבעש"ט על פסוק זה, שהיא הוראה (ככל תורות הבעש"ט שהם הוראות בנוגע לפועל, ונוסף לזה, הנה תורה זו היא הוראה) כללית בעבודת האדם לקונו.

(30) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתס"ט. ראה סנהדרין שם. וראה גם תו"מ רסתר"ה. וש"נ.
(31) שם ו, סע"ב ובפרש"י.
(32) ראה סה"ש תש"ב ע' 93. הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' ו (פיסקא "הזרוע").
(33) אג"ק ח"ב ע' קל.
(34) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.
(35) ח"ג ע' 49.
(36) שמו"ר פט"ו, יא.
(37) פרש"י ותוס' — סוכה מא, סע"א. ועוד.
(38) לקו"ת פ' ראה כג, ג. ובכ"מ.
(39) פל"ז (מח, ב).

במקום שאין בו ה"כלי" (רדיו) לקלוט את הקול — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 46.

וע"י הפצת המעיינות חוצה ממשיכים ופועלים ביאת משיח צדקנו כפשוטו,

— כידוע הסיפור⁹⁷ שכאשר שאלו את הצ"צ בנוגע לביאת משיח (בנוגע ל"קץ" שנאמר על שנה מסויימת), והשיב, שנדפס ה"לקוטי תורה", טענו על זה, שיש צורך במשיח כפשוטו. והיינו, שמבלי הבט על גודל המעלה שבהדפסת ה"לקוטי תורה", שזהו ענין גילוי המשיח ברוחניות (ובפרט כפי שהצ"צ ידע והבין גודל המעלה במילואה), מ"מ, היתה תביעה חזקה שיש צורך במשיח כפשוטו —

למטה מעשרה טפחים, נשמה בגוף — ככל פרטי הענינים שנתבארו בסיום וחותם הלכות מלכים להרמב"ם.

ואז תהי' גם נתנית מחצית השקל עבור הקרבת הקרבנות כפשוטם בגשמיות, בבית המקדש השלישי, עליו נאמר (בפרשה שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה)⁹⁸: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוך" כל אחד ואחד מישראל".*

(* הענין ד"ושכנתי .. בתוך כל אחד ואחד" — אפשרי גם עכשיו, ובא בפועל בעת ת"ת וכיו"ב (תניא פל"ד), אבל כשמפסיק נפסק ..¹⁰⁰ משא"כ כשיהי' ומלאה הארץ דעה גו'. ונוסף לזה, אפילו כשהענין ד"ושכנתי .. בתוך כאו"א" בא בפועל — יש חילוק עיקרי בין זמן הגלות להזמן שיבנה ביהמ"ק, שאז יהי' "כמצות רצונך" מפני שלימות האדם (המשך וככה בארוכה).

יהי' ענין של הפצה; משא"כ בלימוד ע"י הרדיו, שתוך כדי דיבור ממש מפיצים את המעיינות בכל קצוי תבל, ועד לחוצה היותר תחתון — שאפילו מי שאינו נמצא בדרגא כזו שילך ללמוד שיעור חסידות, אלא הוא נמצא בביתו, ואפילו אם חשב לפתוח את הרדיו כדי לשמוע ענין אחר לגמרי — גם הוא שומע דברי החסידות שנלמדים ברדיו.
(97) ראה גם תו"מ חל"ג ריש ע' 293. וש"נ.
(98) תרומה כה, ח.
(99) ראה אלשיך עה"פ. שלי"ה סט, א. ועוד.
(100) חסרים כאן כמה תיבות שאי אפשר לפענחם בצילום בכתי"ק שתח"י (המור"ג).

בפה"ח⁸⁸ — איך יתכן מציאות כזו שהמשפיע לא ידע עם מי הוא לומד, והמקבל לא ידע ממי למד?

ויש לומר ע"ד הצחות — שאפשרות לזה היא בלימוד התורה ע"י הרדיו, שהמשפיע אינו יודע מי הם השומעים, וגם המקבלים אינם יודעים ממי שומעים, שהרי יתכן שהם שומעים הקלטה מ"טייפ", או שהלומד אינו זה ששמו נקרא עליו, אלא מישהו אחר.

ואע"פ שבלימוד התורה יש מעלה באופן ש"עיניך רואות את מוריך"⁸⁹, ועד שאפילו לאחר הלימוד, הנה "כל האומר שמועה מפי אומרה היא רואה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו"⁹⁰, וכפי שמבאר הצ"צ (ברשימות לתהלים⁹¹ על הפסוק⁹² "אך בצלם יתהלך איש") גודל המעלה שבדבר [ולהעיר, שגם בצדקה יש מעלה כשיודע כו' על שאינו יודע — שאז דוקא אפשרי "והמפייסו כו' ב"א"⁹³], מ"מ, יש גם מעלה כאשר הלימוד הוא באופן שאינו יודע כו'.

יא. ויש עוד מעלה בלימוד התורה ע"י הרדיו — בשייכות להפצת המעיינות חוצה, כפי שנמסר לי שזהו "יום השנה" ללימוד שיעורי התניא על הרדיו⁹⁴.

המשך השיחה — המעלה דלימוד פנימיות התורה⁹⁵ ע"י הרדיו, שע"ז נעשית הפצת המעיינות חוצה בכל קצו תבל⁹⁶, וחודר אפילו

(* על השאלה שלכאורה צ"ל בלימוד התורה דוגמת ענין הצדקה באופן ש"לא ידע למי נתן" (לא רק בלימוד לאחרים, אלא גם) בלימוד לעצמו — ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי הענין דמצות צדקה (בכל אופניו, כולל ד"לא ידע למי נתן") גזרה דצ"ל לאחור, דבנותן לעצמו אף שאין לו ר' זוו — אין זה צדקה, משא"כ בת"ת כן הוא.

88) עירובין נד, רע"א.
89) ישע"ל, כ. וראה עירובין יג, ב.
90) ירושלמי שבת פ"א ה"ב. שקלים ספ"ב. קידושין פ"א ה"ז.
91) יהל אור ע' קמח.
92) תהלים לט, ז.
93) ב"ב ט, ב.
94) ראה גם שיחת ש"פ יתרו, כ"ף שבט דאשתקד ס"ז (תו"מ ח"מ ב"ס ע"ע 248 ואילך).
95) ובפרט כאשר הלימוד הוא באופן של דברים היוצאים מן הלב, ובאופן של ביטול

ובהקדמה⁴⁰ — שבתורה זו ישנו חידוש של הבעש"ט לגבי הדורות שלפנ"ז שהתנהגו ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל, ראשית חכמה וכיו"ב (ולהעיר, שהיו חסידים של רבינו הזקן שנהגו ללמוד ראשית חכמה⁴¹, ורבינו הזקן עצמו בלקו"ת⁴² מביא את הר"ח ומפלפל בדבריו), שבדורות שלפנ"ז היתה עיקר העבודה באופן של תעניות וסיגופים, ובא הבעש"ט וחדש שעיקר העבודה צריכה להיות בשמחה, "עבדו את ה' בשמחה"⁴³, ולא באופן של שבירת הגוף, אלא אדרבה — שתהי' העבודה עם הגוף.

[כלומר: גם בדורות שלפני הבעש"ט הי' ענין העבודה בשמחה, אלא שעיקר העבודה היתה ע"י תעניות וסיגופים, ורק בעתים וזמנים מיוחדים היתה העבודה בשמחה; ואילו הבעש"ט גילה שהעיקר היא העבודה בשמחה, ורק מזמן לזמן צריך להיות ענין של תעניות וסיגופים. וע"ד החילוק שבין מארי תורה למארי עובדין טבין — שגם מארי תורה עוסקים במצוות, וגם מארי עובדין טבין לומדים תורה, והחילוק ביניהם הוא רק בנוגע לעיקר העבודה⁴⁴].

ודרך זו בעבודה — ביאר הבעש"ט בפסוק "כי תראה חמור וגו'" [דאף שפסוק זה ישנו כבר מקדמת דנא, הרי זה כמו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שכבר נאמר למשה מסיני⁴⁵, אלא שעד אז הי' בהעלם, ועד"ז בנדוד"ד, שענין זה הי' בהעלם עד שהגיע הזמן ובא הבעש"ט — תלמיד ותיק — וגילה זאת], וכבר נדפסו הדברים ע"פ מה שסיפר רבינו נשיאנו⁴⁶, והרי ידוע פתגם הצ"צ שבדבר שבדפוס הוא לדורי דורות⁴⁷.

ו. וזוהי תורת הבעש"ט:

"כי תראה חמור" — כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא הגוף, תראה — "שונאך" — שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות.

40) ראה גם תו"מ ח"י"ז ע' 107 ואילך.
41) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמור"ר רפמ"ז. ועוד. הנסמן בלקו"ש ח"י"ט ע' 252.
42) רד"ה כי תראה גו' דש"פ משפטים תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 145). שיחת ש"פ משפטים תש"א בסופה (סה"ש תש"א ע' 66). וראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
43) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שפב.
44) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א).
45) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמור"ר רפמ"ז. ועוד. הנסמן בלקו"ש ח"י"ט ע' 252.
46) ראה גם תו"מ ח"י"ז ע' 107 ואילך.
47) ראה גם תו"מ ח"י"ז ע' 1195. וראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 184. קיץ ה'ש"ת ע' 150. ועוד.
48) נצבים מה, סע"ג. וראה גם תו"מ ח"מ ע' 358. וש"נ.
49) תהלים ק, ב.
50) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א).

[ובהקדם פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁸, שכשם שצריך לידע חסרונות עצמו, כך צריך לידע מעלות עצמו.

ולכן, כאשר יהודי מתבונן בהמציאות שלו, ה"ה יודע שהעצמיות שלו היא — הנשמה והרוחניות, שהרי אצל צדיק, עיקר מציאותו היא הנשמה⁴⁹, וכמשנת⁵⁰ בנוגע לדברי רבינו הזקן באגה"ק⁵¹ ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה", וכיון ש"עמך כולם צדיקים"⁵², הרי עיקר המהות של יהודי אינה אלא רוחניות (אלא, שלאחרי ההתלבשות בגוף ונפש הבהמית, יש חילוקים באופן הגילוי כו', אבל עצם מהותו של כל יהודי אינה אלא רוחניות).

וכיון שכן, הרי הגוף (וכן נפש הבהמית, ש"רוח הבהמה היורדת היא למטה"⁵³) הוא "שונאך", ששונא את העצמיות שלך, שהיא הנשמה, כי, כאשר "גופם עיקר" אזי "נפשם טפלה" (כלשון רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב), וע"פ תורה, הנה כשבטל העיקר בטל הטפל⁵⁴, כך, שהנשמה מצד עצמה אינה נחשבת אצל הגוף למציאות, ולכן הגוף אינו גורם את הנשמה.

והענין בזה — שאף ששרש הגוף הוא למעלה מהנשמה, שהרי שרשו הוא מתהו שלמעלה מתיקון⁵⁵, ולכן, לעתיד לבוא, כשיקויים היעוד⁵⁶ "נקבה תסובב גבר", יהי הגוף למעלה מהנשמה, ועד שהנשמה תהי' ניוזנית מן הגוף⁵⁷, אבל אעפ"כ, עכשיו, נמצא הגוף במעמד ומצב שיש בו הרגש הישות והפירוד כו', ועד להרגש שמציאותו מעצמותו — שזהו אמנם מצד שרשו, כיון שנלקח מהיש האמיתי, "שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו"⁵⁸, ומצד זה נרגש גם אצל היש הנברא שמציאותו מעצמותו, אבל אעפ"כ, כפי שנרגש אצל היש נברא, הרי זה ענין של ישות ופירוד. וכיון שכן, נמצא הגוף במעמד ומצב ששונא את הנשמה].

(48) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 114. תרפ"ח ריש ע' 7. תש"ה ע' 42. הישי"ת ע' 386. חלק.
 אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע' נא (נעתק ב"היום יום" כו חשון). וראה גם מכתב ט"ז כסלו שנה זו (אג"ק חכ"ד ס"ע לה). וש"נ.
 (49) ראה תניא רפכ"ט (לו, א).
 (50) שיחת יו"ד שבת ס"ו ואילך (לעיל ע' ... ואילך).
 (51) ביאור לסו"ך (קמו, ב).
 (52) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
 (53) קהלת ג, כא.
 (54) כלים פ"ט מ"ט.
 (55) ראה לקו"ת מטות פב, ג ואילך. ובכ"מ.
 (56) ירמי' לא, כא.
 (57) ראה תו"מ סה"מ ניסן ריש ע' קסח. אב ע' קנ. וש"נ.
 (58) תניא אגה"ק ס"כ (קל, רע"ב).

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"א ע' 125 ואילך.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תשא.

* * *

י. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ג) בענין "אם כסף תלוה את עמי", שהרמב"ם מונה "שמונה מעלות" בענין הצדקה — יש ביניהם גם המעלה בנתינת הצדקה באופן ש"לא ידע (הנותן) למי נתן, ולא ידע העני ממי לקח"⁸⁷.

והמעלה בזה — מובנת בפשטות — שכאשר "לא ידע (הנותן) למי נתן", לא יהי' אצלו רגש של ישות וגאווה, כמו בשעה שיודע למי נתן, שאז יכול להתגאות בכך שהחי' את נפש העני שהתפרנס מהנתינה שלו, משא"כ כאשר אינו יודע למי נתן; וכאשר "לא ידע העני ממי לקח", אזי אינו מתבייש.

וכיון שאמרו רז"ל⁸⁶ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", שמזה מובן, שכל הענינים שישנם במצוות ישנם גם בתלמוד תורה שהיא מקורם, הרי מובן, שגם בלימוד התורה יש מעלה כאשר הנותן אינו יודע למי נתן, והמקבל לא יודע ממי קיבל: כאשר הרב המשפיע יודע מי הוא התלמיד המקבל ממנו, והתלמיד יודע מי הרב שמשפיע לו — אזי יתכן שיהי' אצלו רגש של ישות וגאווה לומר "ראו גידולים שגידלתי", ואילו התלמיד, יש אצלו רגש של בושה וביטול כלפי הרב המשפיע; משא"כ כאשר "לא ידע כו'", אזי אצל המשפיע לא יהי' רגש של ישות וגאווה, ואצל המקבל לא יהי' רגש של בושה.

אמנם, בנוגע ללימוד התורה, שעיקרה בדיבור, "למוציאיהם

שהרי בודאי לא הי' רבינו הזקן כותב להיפך מדברי הבעש"ט (וכידוע הסיפור בנוגע למאסר והגאולה, כשהלשינו עליו שנוהג לומר בעת התפלה "אף אף", כמו הבעש"ט — שלא רצה להיות נפרד אפילו מתנועה אחת של הבעש"ט (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רד. וש"נ)).
 (86) עבור הדורות שלפני ביאת משיח; ועאכ"כ לאחרי ביאת משיח (ע"ז "שהמלך — מלכו של עולם — פורץ גדר" (פסחים קי, א. וש"נ), פריצת גדרי הגלות), שאז תהי' "שמחת עולם (על ראשם)" — לא רק שהשמחה תהי' באופן נצחי, עד עולם, אלא שבכל רגע תורגש "שמחת עולם" (היפך ענין ההפסק דנהרות המכזבין, שמלכתחילה פסולין למי חטאת (פרה פ"ח מ"ט), כיון שכבר נרגש בהם ענין ההפסק).
 (87) הלי' מתנות עניים שם ה"ח.

— כיון שזהו מקרה בלתי רגיל לגמרי⁷⁸, וגם סיבת הפטור היא מצד החומר דטומאת כהן.

ובפנימיות הענינים — שב' הדוגמאות שבפירוש רש"י מכוונים כנגד שני הסוגים שנזכרו בשו"ע אדה"ז⁷⁹ בנוגע להיתר תענית⁸⁰: "בהמת נכרי ומשאו של ישראל" (כי, בשעת החטא, הגוף ונה"ב הם תחת ממשלת הקליפה — "בהמת נכרי"⁸¹, ואעפ"כ ה"ז "משאו של ישראל"⁸²) — כנגד תענית של תשובה; ו"זקן (שקנה חכמה⁸³) ואינו לפי כבודו" (לעסוק בכירור וזיכוך הגוף) — כנגד תענית של מירוק הנפש⁸⁴.

ונמצא, שלפי פשוטו, אדם ישר הולך, אין מקום לסיגופים ותעניות — "וחדלת מעזוב לו" בתמי' — כתורת הבעש"ט הנ"ל; ואילו "מדרשו", "פעמים שאתה חודל כו'", מתייחס למי שחטא ופגם כו', שאז צריך להתענות⁸⁵. והחיידוש בתורת הבעש"ט⁸⁶, שגם ענין התשובה ומירוק הנפש יכולים לפעול ללא סיגופים ותעניות —

סע"א ואילך), כיון שגם אז לא נשתנה מציאותו.

(83 פרש"י קדושים יט, לב.

(84 והיינו, שאין זה כמו בתענית של תשובה שצריך לכפר על חטא, שעבר על רצון ה', ועי"ז נעשה נפרד מאלקות כמו ע"י

עבודה זרה (אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעבירה זו עורנו ביהדותו (תניא פי"ד), ולולי זאת, הרי אפילו אשה המנאפת שדעתה קלה היתה מושלת ברוח תאוותה כו' (שם פכ"ד)), ויש צורך בתשובה שעל ידה נעשה מציאות חדשה (כמובן מענין הקרבנות הקשורים עם התשובה (גם במצות עשה, שהעובר עלי' מביא קרבן עולה), ע"פ מ"ש הרמב"ן (ויקרא א, ט) "שיחשוב אדם .. כי .. ראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולי חסד הבורא שלקח ממנו תמורה", ובמילא, נעשה מציאות חדשה), אלא צריך רק להתעלות לדרגא נעלית יותר, וגם לולי זאת אין חסרון במהותו, אלא רק כמו חסרון בענין הכבוד (זקן ואינו לפי כבודו), שהו"ע של התפשטות בלבד.

(85 ועפ"ז מובן שהפס"ד של רבינו הזקן בשו"ע בנוגע לתענית בדרך תשובה או למרק הנפש אינו בסתירה לתורת הבעש"ט —

(78 ובפשטות: בית הקברות קשור עם "יקרא דשכבי", או אם "יקרא דחיי" (ראה סנהדרין מו, ב), שבאים לשם ואומרים "מענה לשון" וכו', ואח"כ חוזרים לאורך ימים ושנים טובות; אבל איך מגיע לשם חמור טעון משא?!

(79 חו"מ הל' נזקי גוף ונפש ס"ד.

(80 שהרי לולי זאת, "אין לאדם רשות על גופו כלל .. לעצור .. אפילו במניעת איזה מאכל או משתה" (שו"ע אדה"ז שם), "לפי שאין נפשו של אדם קנינו אלא קנין הקב"ה" (רדב"ז הל' סנהדרין ספ"ח), וניתן לאדם רק בתור פקדון (אף שבנוגע לאופן הנהגתו ניתנה הבחירה בידו — "ובחרת בחיים" (נצבים ל, יט)). וכיון שזהו קנינו של הקב"ה, הרי אצל הקב"ה אי אפשר לחלק בין ידיעתו והשגחתו, קנינו ועצמותו, אלא הכל הוא אחדות פשוטה.

(81 אבל לא ב"בית הקברות", באופן שנפרד לגמרי משרשו ח"ו — שהרי "מה לכהן בבית הקברות"?)!

(82 ולהעיר מהמסופר במדרשי חז"ל אודות חמורו של ר' פנחס בן יאיר, שגם כאשר נגב ממנו ובה לרשותו של נכרי, לא רצה לאכול פירות שאינם מעושרים (חולין ז,

ועוד תראה שהוא — "רובץ תחת משאו" — שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ [ובשביל זה צריך להיות "כשור לעול וכחמור למשאו"⁵⁹, למלא את השליחות שהוטלה עליו, שהנקודה העיקרית בזה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁶⁰, ע"י הפיכת ה"שקר" ל"קרש", לעשות משקר העולם — קרשים למשכן⁶¹], והגוף מתעצל בקיומם.

[והיינו, שלא זו בלבד שאינו משתדל לקיים את השבועה "תהי צדיק"⁶², ש"אין כל אדם זוכה להיות צדיק, ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך כו", אלא גם בנוגע לשבועה "אל תהי רשע"⁶² עכ"פ, "שבזה משפט הבחירה והרשות נתונה לכל אדם כו" (כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁶³), כיון שלא מדובר בנוגע לעניני דעות ומדות כו', אלא בנוגע לקיום התומ"צ בפועל ממש — גם בזה הוא מתעצל כו'.]

ואולי יעלה בלבבך — "וחדלת מעזוב לו" (כפירוש רש"י: "שמא תראה חמורו רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו, בתמי") — שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומריות (דכיון שהגוף החומרי מפריע לעבודה, יש לשברו) — הנה לא בזה הדרך ישכון אור התורה, כי אם — "עזוב תעזוב עמו" — לברר את הגוף ולזכנו, ולא לשברו בסיגופים.

[וענין זה הוא מצד "אור התורה" — כמובן משלילת הדרך של שבירת החומריות ע"י סיגופים, ש"לא בזה הדרך ישכון אור התורה" — כי, ללא ה"אור", רואים רק את חיצוניות הדבר, כפי שנראה לעיני בשר, אבל ע"י ה"אור" רואים את מעלת הגוף — שרק בשבילו ניתנה התורה למטה (ע"ד מארז"ל⁶⁴ בנוגע לנתינת התורה למטה: "למצרים ירדתם .. יצה"ר יש ביניכם"), וכדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אל בנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר — בהראותו על ידו — שבשבילה שפכו כל כך הרבה תורה ומצוות⁶⁵, ולכך צריכה להיות העבודה עם הגוף דוקא, לברר ולזכנו].

וכיון שיש קס"ד בתורה "וחדלת מעזוב לו", שצריך לשבור את

(62 נדה ל, ב.

(63 פי"ד.

(64 שבת פח, סע"ב ואילך.

(65 ראה ת"מ — רשימת היומן ס"ע

רנט. וש"נ.

(59 ע"ז ה, ב.

(60 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

ובכ"מ.

(61 ראה סה"מ תשי" ע' 119 ואילך.

הגוף, והרי קס"ד בתורה היא גם תורה⁶⁶ — לכן הי' פעם סדר עבודה לשבור את הגוף ע"י תעניות וסיגופים, אבל הבעש"ט גילה את הפירוש ד"עזוב תעזוב עמו", שהעבודה צריכה להיות באופן של בירור וזיכוך הגוף.

[ובענין זה ניתוסף עוד יותר ע"י רבינו הזקן, כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁷, שהבעש"ט הראה כיצד צריך להיות סדר העבודה, ורבינו הזקן, ע"י תורת חסידות חב"ד, הראה כיצד יכול להיות הדבר בעבודת כל אחד מישראל].

ז. והנה ידוע שהבעש"ט הי' אומר תורותיו באופן פשוט, כך, שגם אנשים פשוטים יוכלו להבין, כי, הנהגת הבעש"ט — הן קודם התגלותו והן לאחר התגלותו — היתה לקרב את האנשים הפשוטים: קודם התגלותו — הי' מסתובב בין אנשים פשוטים ומדבר עמהם כו', ומלמד ילדי ישראל אל"ף-בי"ת וכו', וגם לאחר התגלותו הי' מקרב את האנשים הפשוטים ע"י אמירת תורות בסגנון המובן גם אליהם.

ובענין זה משתווה תורת הבעש"ט עם פירוש רש"י — כיון שרש"י מפרש פשוטו של מקרא, כפי שלומדים עם ילדים קטנים שמתחילים ללמוד תורה שבכתב, עוד לפני שלומדים עמהם משנה וגמרא.

ולאידך גיסא — בפירוש רש"י יש גם "יינה של תורה"⁶⁸, פנימיות התורה, וע"ד משנת"ל (בהתוועדויות הקשורות עם יו"ד שבט⁶⁹) בנוגע לסיפורים שבתורה, שבהם מתגלה "יותר תענוג", כמשל המלך ששלח את בנו למרחקים ואח"כ שב אליו, ע"י "שר א' חכם ששינה כסות ולשון כדמות הבן ההוא ונתקרב אליו במדריגתו כו"⁷⁰, שזוהי המעלה שיש בענין הפשיטות דוקא, שבזה משתווים פירוש רש"י ותורות הבעש"ט.

ח. הביאור בפירוש רש"י⁷¹, "כי תראה חמור שונאך וגו'", "הרי כי משמש בלשון דלמא .. וכה פתרונו, שמא תראה חמורו רובץ תחת משאו וחדלת מעזב לו, בתמי', עזב תעזב עמו"⁷², ומביא דוגמא לדבר:

(66) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג ריש ע' קג. שה"ש תש"ב ריש ע' 125. וראה גם תו"מ חמ"ג ע' 279. וש"נ.
(67) ראה תו"מ ח"א ע' 190. וש"נ.
(68) שה"ש תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).
(69)
(70) כש"ט סקמ"ד.
(71) בהתחלת השיחה, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בבתי-שחוק, שצריך להזכר בזמנים הטובים ("דערמאָנען זיך אויף די גוטע צייטן")... (כנראה ביחס לכן שבמשך כמה שבועות הי' הפסק באמירת השיחות על פירוש רש"י — המו"2).
(72) והתיבות "חדלת מעזב לו", "עזב תעזב עמו", הם חלק מפירוש רש"י בתיבת

"כיוצא בו כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני וגו'⁷³, שמא תאמר כן, בתמי', לא תירא מהם. ומדרשו כך דרשו רבותינו כי תראה וחדלת, פעמים שאתה חודל ופעמים שאתה עוזר, הא כיצד, זקן ואינו לפי כבודו וחדלת, או בהמת נכרי ומשאו של ישראל וחדלת"⁷⁴,

— דלכאורה אינו מובן: מדוע הוצרך הכתוב לשלול "שמא .. וחדלת" (וכמו שאינו שולל בפסוק שלפנ"ז⁷⁵, "השב תשיבנו לו", אף שגם שם מדובר אודות "אויבך"⁷⁶), ולכן מוסיף רש"י "מדרשו", שבזה בא הכתוב ללמד ש"פעמים שאתה חודל", ולכן צריך להזהיר שלא יורה היתר לעצמו שלא לקיים את הציווי, כיון שלפעמים נדחה חיוב פריקה, אם מצד כבוד האדם — "זקן ואינו לפי כבודו", או מפני שצער בע"ח לאו דאורייתא — "בהמת נכרי ומשאו של ישראל" (ששייך רק בפסוק זה, ולא בפסוק הקודם גבי השבת אבידה); ורש"י משמיט "הי' בבית הקברות"⁷⁷

76) וכמו בכל ציווי התורה, שהציווי עצמו שולל האפשרות של מחשבה שלא לקיים את הציווי ח"ו. וכפי שמבאר רבינו הזקן בתניא (ספי"ב) בנוגע לבינוני (שמדתו היא מדת כל האדם — שם רפי"ד) שנופל לו הרהור רע, ש"דוחהו בשתי ידים ומסיח דעתו ממנו מיד שנוכר שהוא הרהור רע, ואינו מקבלו ברצון כו'", כך, שנפילת ההרהור אינה אלא כדי שהאדם יזחה אותו*, בגלל המעלה שבאתכפיא, שעי"ז נעשה נח"ר למעלה, כמבואר בתניא (פכ"ז) בפ"י הכתוב (תולדות כו, ד"ז) "ועשה לי מטעמים" לשון רבים, שני מיני נחת רוח, לא רק ממאכלים ערבים ומתוקים, אלא גם מדברים חריפים או חמוצים אלא שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש.

77) ואף שאפשר ללמוד זאת בקו"ב מ"זקן ואינו לפי כבודו": אם מפני כבוד בשר ודם אתה חודל, מפני כבודו של הקב"ה עאכ"כ — הרי מ"מ נתפרש הדבר במכילתא, עם היותה ע"ד ההלכה, ובודאי הי' צריך להתפרש בפירוש רש"י שהוא ע"ד הפשט.

(* דוגמא לדבר בהלכה: בהפרת נדר למפרע — אין הכוונה שהנדר לא חל מעולם, אלא שחלות הנדר היא רק לגבי ההפרה (ראה גם תו"מ ח"י ע' 202).

"כי" (ולא ד"ה בפני עצמו, כפי שטעה המדפיס וסידרם באותיות גדולות), וכן גם המשך דברי רש"י "עזיבה זו לשון עזרה וכו'" — דכיון ש"עזיבה זו לשון עזרה", הרי אי אפשר לפרש "וחדלת מעזב לו", שלא צריך לעזור, שהרי מיד לאח"ז נאמר "עזב תעזב עמו", שצריך לעזור, ועכצ"ל, ש"כי משמש בלשון דלמא .. שמא תראה .. וחדלת .. בתמי'" (משא"כ בפסוק שלפנ"ז (כג, ד): "כי תפגע שור אויבך גו", שבו לא נאמר "וחדלת").
73) עקב ז, ז"יית. — ושם כותב רש"י: "על כרחך לשון דלמא הוא, שמא תאמר כו" — בגלל שהפירוש ש"כי" הוא לשון דלמא אינו רגיל כ"כ (והרא"י, שבפרשתנו מביא רש"י הוכחה מספר דברים, כיון שלפנ"ז לא מצינו דוגמא כזו), אבל כאן לא כותב רש"י "על כרחך", כיון שאפשר לפרש לפי מדרשו, ולפירוש זה, "כי", אינו לשון שמא.

74) ואח"כ מוסיף לפרש "עזב תעזב עמו" — "לפרק המשא, מלמשקל* לי", מליטול משאוי ממנו", היינו, שחיוב העזרה הוא רק על אתר, לפרק המשא, אבל לא להחזירו לביתו כו'.

75) כג, ד.
(* כפי הגירסא בתרגום שה"י אצל רש"י, ולא כבתרגום שלפנינו: "מלמשבק".